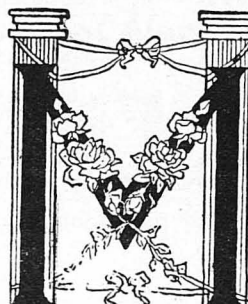

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Η ΠΟΝΕΜΕΝΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΑΡΣΕΛ ΠΡΟΥΣΤ

III
Η ΚΟΣΜΙΚΗ ΖΩΗ

ΙΑΗΣΑΜΕ στο προηγούμενο φύλλο σχετιζιά με τὸ πάθος τοῦ μεγάλου μυθιστοριογράφου Προυστ γιὰ τὴν κοσμικὴ ζωὴ. Ἡ ἐθιμοτυπία, οἱ καλοὶ τρόποι τὸν ἐνδιέφεραν ἐξαιρετικὰ καὶ μέχρι σχολαστικισμοῦ. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο θὰ ἔδινε τὸ χέρι του στοὺς προσκεκλημένους μέσα σ' ἕνα ἀριστοκρατικὸ σαλόνι, ἔπαινε γι' αὐτὸν τὴ σημασία μεγάλου προβλήματος. Ἀπὸ τὴ νεανική του ἡλικία εἶχε τέτοιο πάθος μὲ τὴν κοσμικὴ ζωὴ, ὥστε ἀσυνείδητα καὶ χωρίς ἐκείνη νὰ τὸ ξέσῃ, εἶχε ἐρωτευθεῖ μὰ ἀπὸ τὴ πὸ χαριτωμένες καὶ κομψὲς κυρίες τῆς Παρισινῆς ἀριστοκρατίας.

Γιὰ νὰ τὴ βλέπῃ νὰ περῶν ὅταν γύριζε ἀπὸ τὸν περίπατο στὸ μέγαρό της, κροβόταν πίσω ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ βιβλιοπωλείου Ἐμίλ-Πολ, τοῦ ὁποῖου ἦταν ταχυτὸς πελάτης.

Τὸν ἐρωτᾶ του αὐτὸ τὸν ἀλαβαντίσει ἀργότερα στὸ ἔργο του, στὸ ὁποῖο ὁ ἦρωσ τοῦ «Κουβλήρι ἐρωτευμένο μ' ἕνα ἀστέρρι», παρακολουθεῖ μὲ πάθος καὶ μὲ λαχτάρια τὴ μεγαλοπρεπὴ δούκισσα ντὲ Γκερμάντ.

***

Ὁ Μαρσέλ Προυστ ἦταν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἰκοσι χρόνων. Τὸ βλέμμα του εἶχε μιὰ ἀπειρή γλυκύτητα καὶ κροβονόταν ἐπὶ ὅρα στ' ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα ἀντίκροζε. Ἡ φωνὴ του ἦταν ἀκόμα πὸ γλυκεριά, μολοντοῦ εἶχε κάποιο λαχάνισμα καὶ κάποιο σόφισμα... Μαζερὰ καὶ πικρὰ μαῦρα μαλλιά πλασίοναν τὸ μέτωπό του... Μὰ τὸ πὸ χαρακτηριστικὸ τῆς φροσιγονιᾶς του ἦταν τὰ μάτια του, πὸν τὰ τόνιζαν ἡ μὸβ σκιεὲς πὸν τὰ ἔξωναν, τὰ ροσταλγικά, τ' ἀεικίνητα μάτια του, πὸν φαινότανσαν σαν νὰ παρακολουθοῦν τὴ σκέψη τὸν ἄλλων... Ἐνα γλυκὸ, καλόκαρδο χαμόγελο διαγραφόταν σχεδὸν διαρκῶς ἐπάνω στὰ χεῖλη του. Γενικά δὲ ἡ ἐκφρασίς του ἦταν τέτοια, ὥστε, παρ' ὅλο τὸ μῦθο μουστάκι του, βλέποντάς τον κανεὶς τὸν ἔπαινε γιὰ ἕνα μεγάλο παιδί...

Πόση γοητεία εἶχε ὁ Προυστ στὴ νεότητά του!... Ἡ ἐξήγησι ἐνὸς δανδῆ καὶ συγχρόνως μὲ κάποια ἀτημελῆσια σφοῦ τοῦ μεσαίονος. Ἡ τουαλέτες του ἀντιπροσώπευαν πάντα τὴν τελευταία λέξι τῆς μόδας, μὰ πάντα ἕνα κομψὸ ἔλειπε ἀπὸ τὸ ἐπανωφόρι του. Ἐνα τριαντάφυλλο στολίζε ἀπαρμητικῶς τὴ μπουτονιέρα του. Φοροῦσε γάντια κατ'ἀλκυονα μὲ μαῦρες ρίγες, συχνὰ λευκωμένα καὶ τσαλακωμένα, τὰ ὁποῖα ἀγόραζε στὸ «Γουὰ Καρτιέ», ἐπειδὴ ὁ ποιητὴς Ροβέρτος ντὲ Μοντεσκιού, ὁ μέγας δανδῆς τῆς ἐποχῆς, ἀγόραζε κι' αὐτὸς ἀπὸ κει τὰ γάντια του. Στὸ κεφάλι του φοροῦσε ψηλὸ καπέλλο πλατύγυρο, τὸ ὁποῖο, ὅταν ἔκανε ἐπισκέψεις, τὸ τοποθετοῦσε πλάι στὴν πολυθρόνα, στὴν ὁποία καθόταν... Ἐνα μασσοῦνι συμπλήρωνε τὴν τουαλέττα τοῦ κάποιου πρωτογόνου αὐτοῦ Μπρουστ...

Ντυμένος ἔτσι, ἔκανε κάδε μεσημέρι τὴν ἐμφάνισι του στὴ Λεωφόρο τοῦ Δάσους, ὅπου ἦταν τὸ ραντεβὸ ὅλης τῆς ἀριστοκρατίας. Συχνὰ ἔβλεπε κανεὶς ἐκεῖ πρὸς γκαρτες ἀπὸ βασιλικὸ αἶμα, μεταξὺ τὸν ὁποῖων καὶ τὸν πρὶγκιπα τῆς Οὐαλλίας. Κι' ἐνὸς οἱ κίριος περπατοῦσαν περὶ, ἡ ὥραιες Παρισινῆς ἀριστοκράτιδες ἀπὸ τ' ἀμάξια τους πὸν προχωροῦσαν ἀργά, τὸν ἀνταπέδιδαν μ' ἕνα χαμόγελο τὸν χαριτωμὸ τους, ἐνὸς ὁ περίφημος κριτογράφος Καρὸν ντ' Ἀζ τοὺς ἔπαινε βιαστικά οἰκτῶ ἀπὸ τὸ μανικέτιο του...

Στὸν περίπατο αὐτὸ τοῦ δάσους, ὁ Προυστ ἔβλεπε συχνὰ τὴν περίφημη Παρισινὴ ἀριστοκράτιδα Λάουρα Ἐμιάν, τῆς ὁποίας ἡ ὀμορφιά καὶ ἡ χάρις τοῦ χρῶματος ἄγροτερα γιὰ νὰ δημονογήσῃ τὴν ἡρώδα του Ὀδέττη ντὲ Κρεσὺ. Ἡ ὀμορφιά τῆς αὐτῆς γυναῖκα δεχόταν στὸ μέγαρό της μονάχα εὐγενεῖς, τὸν ὁποῖον ὁ τίτλος δὲν ἦταν κατώτερος ἀπ' τοῦ μαρζησιού. Ἐξαιρεσι μόνον ἀποτελοῦσαν οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς τῆς ἐποχῆς, ἀρκετοὺς ἀπ' τοὺς ὁποῖους, ὅπως τὸν Πῶλ Μωρζέ, εἶχε ἐκπαινεῖ...

Ὁ Προυστ, ὁ ὁποῖος τὴ θαύμαζε καὶ τὸν ὁποῖο ἐκείνη ἀγαποῦσε ξεχωριστά, συνῶδενε συχνὰ στοὺς περιπάτους τῆς τῆς ἀριστοκράτιδα αὐτῆς, τῆς ὁποίας ἡ μεγαλοπρεπὲς τουαλέτες ἀποτελοῦσαν θέμα συζητήσεως τὸν κοσμικὸν κύκλον τοῦ Παρισιού.

Ἡ κυρία αὐτῆς ζεῖ καὶ σήμερα, ἀλλὰ πὸν ἀποτραβηγμένη ἀπὸ τὸν κόσμο, καὶ καταγίνεται μὲ τὴ γλυπτική. Ὅταν ἐξεδόθησαν τὰ ἔργα τοῦ Προυστ, μερικοὶ φίλοι τῆς τῆς εἶπαν ὅτι ὁ συγγραφεὺς τὴν εἶχε χρησιμοποιήσει ὡς μόντελο τῆς ἡρώιδος του Ὀδέττης ντὲ Κρεσὺ. Τότε, γιὰ νὰ βεβαιωθῇ, διάβασε κι' αὐτὴ τὰ ἔρ-

γα τοῦ Προυστ καὶ μαγιασμένη, γιὰτι νόμισε πὸς ἔβλεπε ζωντανέ-μένο στὴν ἡρώδα του τὸν ἑαυτοῦ της, τοῦ ἔστειλε ἕνα μικρότατο γράμμα. Ὁ Προυστ ὅμως, μὲ τὴς ἐξηγήσεις πὸν τῆς ἔδωσε, κατώφθωσε νὰ τὴν καθησάσῃ...

***

Οἱ περίπατοι αὐτοὶ στὸ δάσος μὲς' στὸν ἥλιο καὶ στὸν καθαρὸ αἴερα ἔβλαπταν πὸν τὸν ἀσθηματικὸ Προυστ... Γι' αὐτὸ, πὸν γρηγορα, μὲ μεγάλη τὸν στενοχώρια, ἀναγκάστηκε νὰ τοὺς διακόψῃ. Ἀπὸ τότε σηκωνόταν πὸν ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα, σχεδὸν τὸ βράδυ... Πάντα δὲ ἔβγαινε ἔξω ἀγοροποιημένος καὶ καθιστοσημένος, γιὰτι πάντα θὰ τοῦ συνέβαινε κάτι πὸν θὰ τὸν χασομεροῦσε στὸ ντύσιμό του... Ἐτσι, δασὰς ἦταν προσκαλεσμένος ἀπὸ τοὺς φίλους του νὰ φάν μὲξὺ τοὺς ἔξω, δὲν πῆγαινε ποτενὰ, ἔτρωγε σὰτι του καὶ κατόπιν ἐπῆγαινε στὸ ραντεβὸ τους.

Ὅταν πάλι οἱ γονεῖς του εἶχαν προσκαλεσμένους γιὰ γεῦμα, ὁ Προυστ ἔτρωγε προηγουμένους μόνος, γιὰ νὰ μισοῖ — ὅπως ἔλεγε — νὰ μιλήσῃ πὸν ἐλευθέρω, ἐνὸς αὐτοῖ θὰ ἔτρωγαν...

Συχνὰ, ὅταν ντυνόταν, τοῦ τύγαινε, ἀπὸ ἀπορροσῆσι του, νὰ κροβόσῃ λίγο τὸ ἀρρογο καὶ κατ'ἀλκυονα πλαστρόν του... Αὐτὸ ὅμως τὸν ἀναγκάζε ν' ἀλλάξῃ ποικάμισο. Ἀλλὰ γιὰ νὰ τ' ἀλλάξῃ, ἔπρεπε νὰ ξεντυθῇ καὶ ν' ἀρχισῇ νὰ ντύεται πάλι ἔξ ἀρχῆς... Τέτοια μικροτυχημάτα πὸν πὸν ἔκαναν ν' ἀργῇ, τοῦ συνέβαιναν καθημερινῶς. Πότε ἔχανε τὰ γάντια του, πότε τὸ κανοφόρι του φροκό τοῦ φαινόταν πὸν... κανοφόρι καὶ δὲν τοῦ ἄρρεσε, καὶ πότε τὸ δέσμο τῆς κροβάτας του τὸν ἀπασχολοῦσε μιὰ ὥρα δολόκληρη...

Τέλος, ὁ Προυστ ἦταν ἔτοιμος νὰ βγῇ ἔξω. Φοροῦσε τότε, πάνω ἀπ' τὴν τουαλέττα του, ἀκόμα καὶ τὴς πὸν θεομὰς μέρες τοῦ καλόκαριού, ἕνα παλτὸ μὲ γούνα, πὸν εἶχε γίσει ἀρρωτικὸ γιὰ ὅσους τὸν γνώριζαν, κι' ἔμπαινε στὸ ἀμάξι πὸν πὸν δύο ἢ τριῶν ὁρῶν τὸν περιέμενε ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι του.

Ἐτσι ὅμως ἔφτανε στὴς ἑσπεριδὲς καὶ στὴς ἄλλες κοσμικῆς συγκροτῶσεις, ὅταν οἱ ἄλλοι προσκεκλημένοι εἶχαν ἀρχισῇ πειὰ ν' ἀποχωροῦν. Πρὶν ἐμφανιστῆ μὲς' τὸ σαλόνι, ἔστειλε ἕναν ὑπηρετῆ καὶ ρωτοῦσε τὴν οἰκοδέσποινα μήπως θὰ τὴν ἀνησχοῦσε, ἢ ἂν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ μὴ βγάλλῃ τὸ παλτὸ του, γιὰτι ἦταν ἐξαιρετικὰ ριγηλὸς.

Τέλος, ἔμπαινε στὸ σαλόνι. Ὅσοτον ὅμως νὰ πᾶν ἀπ' τὴν πόρτα ὡς τὴν οἰκοδέσποινα, τὴν ὁποία ἔπρεπε νὰ χαιρετήσῃ, ἔκανε ἕνα σορὸ σταθῆος. Πότε ἀνακάλυπτε ἕναν κανοφόρι πινακα, τὸν ὁποῖο δὲν εἶχε δεῖ ὡς τότε, καὶ στεκοῦταν καὶ τὸν κῆτιζε, καὶ πότε πρόθεσε ἕνα βάζο, πὸν τοῦ εἶχαν ἀλλάξῃ θέσι.

Οἱ τελευταῖοι προσκεκλημένοι, μὸλις τὸν ἔβλεπαν, συγκροτῶνοντοῦσαν γύρω του. Τότε ὁ Προυστ ἀρχίζε τὴ συζήτησι, γοητευόνας τοὺς πάντας... Τὴς περισσότερες φορὲς, πίσω ἀπ' τὴν ἀπειρή εὐγένεια του, ἐκροβε μιὰ βαθεῖα εἰρωνία, μὰ πότε μὲ τὰ λόγια του δὲν ἔδιγνε, δὲν προσέβαλλε, ὅτε καν δισασεστοῦσε κανένα.

Ἐντομεταξὺ, τὰ φῶτα ἔσβιναν ἕνα-ἕνα... Οἱ ὑπηρετῆς χασομῶνοντοῦσαν ἢ ἀποκομῶνοντοῦσαν ὀρθοι στὴς θέσεις τους... Μὰ ὁ Μαρσέλ Προυστ μῖλοσε κι' ὀλο κροβονότουσαν ἀπ' τὰ χεῖλη του.

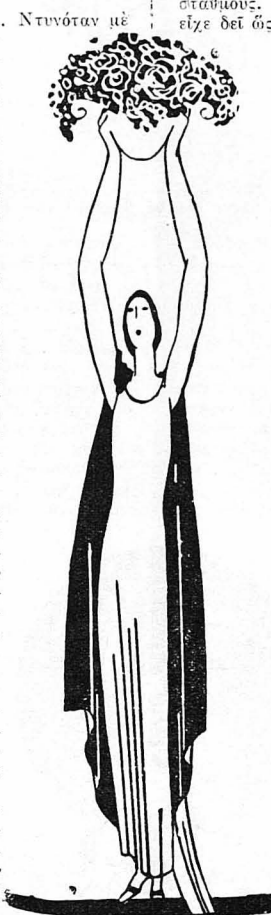
Ὅταν ἔφτανε ὁ Προυστ, ἔπαινε στὸ ἀμάξι του τὸν κάποιον φίλο του καὶ τὸν συνῶδενε ὡς τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του. Μὰ, μὸλις ἔφταναν ἐκεῖ, δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ πᾶν νὰ κοιμηθῇ. Κατέβαινε ἀπ' τ' ἀμάξι κι' ἀρχίζε μὲξὺ του νὰ κῶβῃ ἀπελειωτὲς βόλτες στὸ δρόμο, ὡσοτον, νοιῶντοῦσαν τὸν ἑαυτοῦ τὸν κορασιμένο, παρακαλοῦσε τὸν φίλο του νὰ τὸν συνοδεύσῃ ὡς τὸ σπίτι του... Ἐντομεταξὺ, εἶχε πληρῶσει προκαταβολικῶς στὸν ἀμάξι τὴν κούρσα του.

Ὅταν ἔφταναν μὲξὺ στὸ σπίτι του, ὁ Προυστ κατέβαινε καὶ πάλι ἀπ' τ' ἀμάξι, κατέβαζε καὶ τὸν φίλο του κι' ἀρχίζαν πάλι τὴς βόλτες. Κάθε τόσο, ὁ Προυστ σταματοῦσε καὶ ζητοῦσε συγγνώμη ἀπὸ τὸν ἀμάξι, στὸν ὁποῖο, γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ, πῆρνε ἀπὸ τρεῖς καὶ τέσσερες φορὲς τὴν τιμὴ τῆς κούρσας.

Τέλος, παρακαλοῦσε τὸν φίλο του ν' ἀνεβῆ στὸ σπίτι του καὶ νὰ τοῦ κροτῆσῃ λίγο συντροφικῶς, γιὰτι ἡ μοναξιά τοῦ προκαλοῦσε ἕνα νοσηρὸ φρόδο... Ὅταν ξημέρωνε πειὰ καὶ ὁ φίλος του ἔφτανε, ὁ Προυστ συνέχιζε μὲ τὸν κροβιερῆ του τὴ μισοτελειωμένη κροβιερῆ του...

Ἐπειτα ὅμως, μιὰ μεγάλη κατ'ἀβλησι τὸν ἐκνῶριε καὶ ἡ κούρσας τὸν πλημυροῦσε... Ἦθελε νὰ κοιμηθῇ κι' ἤξερε ὅτι δὲν θὰ μποροῦσε νὰ κοιμηθῇ. Ὅτσο, πῆγαινε νὰ βρῇ τὰ ροῦχα πὸν φοροῦσε τὴ νύχτα, ἕνα σορὸ τριῶν δηλαδῆ κι' ἕνα μαζοῦτατο κροβιερῆ... Τὰ εἰρσιε στὴν κούρσα, ὅπου τὰ κροβουσαν σύμφωνα μὲ τὴς ὀδηγίες του, πάνω ἀπ' τὸ πῆμα γιὰ νὰ ἔσταθοῦν, γιὰτι ἡ ἐπαφὴ τὸν κροβὸν ἔσορροῦσαν τοῦ προκαλοῦσε φροκῆ... Ἐπειδὴ ὅμως ἔκροβιερῆσε πάντα πὸν ἀργά, τὰ τριῶν τὸν ἐντομεταξὺ εἶχαν... ψηθεῖ κροβιερῆτικῶς... Τὰ μανικέτια τους μάλιστα ἦσαν, κατὰ κανόνα, κροβιερῆ.

Τὴν ἄλλη μέρα πάλι, ὁ Προυστ ξαναρχίζε τὴν ἴδια ζωὴ. Ἡ ἀνεξάντλητη περιέρογιά του τὸν ἔκανε στὴς

ΣΗΜΕΡΑ δὲν μπορούμε πειὰ νὰ ποῦμε ὅτι ὁ Κάλβος, ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλειότερους ἔθνικοὺς μας ποιητῆς, ἐράμιλλος, καὶ γιὰ μερικoὺς ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Σολωμό, εἶνε παραγνωρισμένος. Τὸ ἔργο του μελετεῖται καὶ θαυμάζεται. Ἡ ζωὴ του ὅμως ἐξακολουθεῖ σὲ πολλὰ τῆς σημεῖα νὰ παραμένῃ σκοτεινὴ καὶ ἀνεξερευνήτη.

Οἱ Μεγαλοὶ Ἑλληνεὶς Ποιηταὶ

ΤΟΥ Κ. ΚΛΕΡΝΟΣ ΠΑΡΑΣΧΟΥ

1826, ἔγραψε πὸς με λῦθη τὸ ἄφινη τῆ Γαλλία καὶ ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα, ὅπου τὸ καθήκον τὸν ἐκαλοῦσε, «γιὰ νὰ ἐκθέσῃ ἓνα ἀκόμη κομμὶ στὰ ὅπλα τῶν Μουσουλμάνων».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ

Ὁ Ἀνδρέας Κάλβος γεννήθηκε τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1792 στὴ Ζάκυνθο. Ὁ πατέρας του ἦταν Κερκυραῖος, ἀπὸ τὸ Μαντούκι, καὶ ἡ μητέρα του Ζακυνθινὴ. Ἀφοῦ τελείωσε τὸ Γυμνάσιο στὴν πατρίδα του, πῆγε στὴν Ἰταλία γιὰ νὰ συμπληρώσῃ τῆς σπουδῆς του. Ἐκεῖ γνώρισε τὸν μεγάλο συμπατριώτη του ποιητῆ Φώσκολο, Ἕλληνα ἀπὸ μῆτερα καὶ Ἰταλὸ ἀπὸ πατέρα, ὁ ὁποῖος ἔγραψε Ἰταλικά. Ὁ Φώσκολος, πὸν ἦταν 14 χρόνια μεγαλιότερος ἀπὸ τὸν Κάλβο, ἐξετίμησε τὰ φιλολογικὰ χαρίσματα τοῦ νεαροῦ φίλου του καὶ φρόντισε νὰ τοῦ δώσουν οἱ Ζακυνθῖνοὶ μὴ ὑποτροφία 20 ταλλήρων τὸν μῆνα γιὰ πέντε χρόνια, μὰ δὲν τὰ κατάρφερε.

Τὸ 1826 προσελήφθη ὡς οἰκοδιδάσκαλος στὸ σπίτι τοῦ Ἐδύτου Ζαμπέλιου, καὶ, ὕστερα ἀπὸ ἑννιά χρόνια, τὸ 1835, διωρίστηκε διευθυντῆς ἐνὸς ἰδιωτικοῦ σχολείου.

Τότε, ἐπειδὴ ὁ Κάλβος ἦταν φτωχὸς καὶ ἀπροστάτευτος, τὸν φιλοξένησε στὸ σπίτι του καὶ ἀνέλαβε αὐτὸς τὰ ἔξοδά του. Ἔτσι, ἡ φιλία τοῦ εἶχε γεννηθεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μεταξύ του, μεγάλωσε ἀκόμη περισσότερο.

Ἀργότερα, θλόκληρο σχεδὸν τὸ 1841, διηύθυνε τὸ «Ἴόνιον Λύκειον», ἀντιδιαστῶντας τὸν Ἰταλὸ καθηγητῆ Φραγκίσκο Ὀριόλι, στὸν ὁποῖον παρεχώρησε ξανά τὴ θέσι του ἀργότερα. Φαίνεται πὸς με τὸν Ὀριόλι αὐτὸν βρισκόταν σὲ μεγάλες προστριβῆς. Γιατί, ὅταν ὁ Κάλβος ἔγινε, τέλος, καθηγητῆς στὴν Ἴονιο Ἀκαδημία, τὰ χειροκροτήματα τῶν φοιτητῶν στὸ μάθημα τοῦ Ὀριόλι, πὸν εἶχε γίνει ἐπίσης καθηγητῆς, τὸν ἐξοργίζαν τόσο πολὺ, ὥστε ἔδωκε τὴν παραιτήσι του καὶ ἐγκατέλειπε τὴν Ἀκαδημία, παρ' ὅλες τῆς προσπάθειες πὸν ἔκαναν οἱ σιναδέλφοί του γιὰ νὰ τὸν κρατήσουν.

Ὅταν ὁ Φώσκολος, ἐξορισμένος ἀπ' τοὺς Αὐστριακοὺς πὸν κατεῖχαν τότε μεγάλο μέρος τῆς Ἰταλίας, ἀναγκάστηκε νὰ ξενιτευθεῖ, ὁ Κάλβος τὸν ἀκολούθησε στὴν Ἑλβετία πρῶτα καὶ ὕστερα στὴν Ἀγγλία. Ἐκεῖ ὅμως, τὸ 1828 (ὁ Κάλβος ἦταν 26 χρόνων καὶ ὁ Φώσκολος 20), ἡ σχέση τους ξηφανίσε διακόπησαν. Ἡ στενὴ καὶ ἐγκαρδία φιλία τους, πὸν τοὺς ἔνωσε ὡς τότε, φυγαῖθηκε ἀπότομα. Γιατί; Ἐνας ἀπὸ τοὺς βιογράφοις καὶ θαυμαστὰς τοῦ Φωσκόλου, ἀποδίδει τὴν ἀφῆνῖδα αὐτῆ διακοπῆς τὸν σχέσεων τῶν δυὸ φίλων, στὸν κακὸ χαρακτῆρα τοῦ Κάλβου. «Ὁ Φώσκολος, γράφει, ἦταν ὁ πῶο μεγαλόφυλλος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, ἐνὸς ὁ Κάλβος ὁ πῶο χαμερπῆς». Ὁ Κάλβος χαμερπῆς. Μπορεῖ νὰ ἦταν δξύνθημος, ἐγωιστῆς, ἴσως καὶ λίγο ζηλιάρης, μὰ ποτὲ χαμερπῆς.

Μετὰ τὴν παραιτήσι του ἀπ' τὴν Ἀκαδημία, ὁ Κάλβος ξαναῖοσε τὰ ἰδιωτικὰ του μαθήματα. Ἐδίδαξε ἐπὶ 17 χρόνια ἀκόμη, ἀπ' τὸ 1842 ὡς τὸ 1859. Τὸ 1859, φτωχὸς, ἀρρωστος, ἀπογοητευμένος — κανένας στὰ Ἐφτάνησα δὲν εἶχε ἀναγνωρίσει τὴν ἀξία του, κανένας σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα — πῆρε ξανά τὸν ὄμοιο τῆς ξενιτειᾶς, πῆγε καὶ πάλιν στὸ Λονδίον. Ἦταν γέρος πειὰ, 67 χρόνων. Ὡστόσο, παρ' ὅλα τὰ γηρατειά του, παντρεύτηκε μὴ γῆρα Ἀγγλίδα, διευθύντρια σχολείου, με τὴν ὁποῖαν ἔζησε ὡς τὸ 1867, ἔτος τοῦ θανάτου του.

Τὴν ἴδια ἐκεῖνη χρονίᾳ δημοσίεψε ὁ Κάλβος στὸ Λονδίνο τῆς «Δαναΐδες», τραγωδία γραμμένη Ἰταλικά. Τὴν τραγωδία αὐτῆ, ἡ ὁποία ἦταν τὸ πρῶτο του σοβαρὸ ἔργο, καθὼς καὶ μιὰν ἄλλη πὸν δὲν τιμώθηκε, εἶχε, φαίνεται, ὅπ' ὄμη ὁ Φώσκολος, ὅταν ἔγραφε: «Ὁ Κάλβος συνέθεσε τὴν ἐποχὴ πὸν ἔμενε στὸ σπίτι μου δυὸ τραγωδίες, ἡ ὁποῖες, ἂν καὶ δὲν μπορούν βέβαια νὰ συγκριθοῦν με τὰ ἔργα τῶν μεγάλων ποιητῶν, δίδουν γιὰ τὸ μέλλον τὸ ἐξαιρετικὸς ἐλπίδες. Ὁ Κάλβος δὲν ἔχει κλείσει ἀκόμη οὔτε τὰ 24 χρόνια του. Ἐκτός δὲ ἀπὸ τὸ ποιητικὸ του τάλαντο, εἶνε καλοανατεθραμένος, μετριόφρων καὶ φιλόσοφος ἀπὸ χαρακτῆρος κ' ὄχι ἀπ' τῆς γνώμης καὶ τῆς δοξασίας πὸν βρισκῶνται στὰ βιβλία».

Δὲν σώζεται καμμὴ εἰκόνα τοῦ Κάλβου, ἀπὸ διάφοροι ὅμως πληροφορίες ἔξεοιμε ὅτι ἦταν μετρίον ἀναστῆματος, ὅτι εἶχε μαῦρα μαλλιά, μαῦρα μάτια καὶ μῆτη μεγάλη.

Ἡ ζωὴ πὸν πέρασε νέος ὁ Κάλβος στὸ Λονδίνο (γιατὶ ξανατῆγε καὶ γέρος, ὁπότε καὶ πέθανε ἐκεῖ), μὰς εἶνε γνωστὴ τῆς γενικῆς γραμμῆς τῆς. Παρεδίδε Ἰταλικά σὲ πλούσιες οἰκογένειες καὶ ἐπεμελεῖτο τὴν ἔκδοσι διαφόρων θερησκευτικῶν συγγραμμάτων, γιατί ὅσα ἐκέῖδρε ἀπὸ τὰ μαθήματα, δὲν τὸν ἔφταναν γιὰ νὰ συντηρηθεῖ, αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του. Εἶχε παντρευτεῖ μιὰν Ἀγγλίδα, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀπόκτησε μιὰ κόρη. Μὰ τόσο ἡ σύζυγός του, ὅσο κ' ἡ κόρη του, πέθαναν πολὺ γρήγορα.

Γιὰ τὸν χαρακτῆρα του, ἡ μόνη θετικὴ μαρτυρία (καὶ ἀμερόληπτη ἴσως) εἶνε τοῦ Λασκαράτου, καθηγητῆς τοῦ ὁποῖου στὸ μάθημα τῆς «συνθέσεως» ἔπηρεξε ὁ Κάλβος λίγον καμὸ στὴν Κέρκυρα, τὸ 1828. Μὰ καὶ ὁ Λασκαράτος, μολοντὸ ποιητῆς καὶ ὁ ἴδιος, μιλώντας γιὰ τὸν Κάλβο στὴν αὐτοβιογραφία του, δὲν τὸν ἐνοιάζει παρὰ «παλιὸ συνέργατη» τοῦ Φωσκόλου καὶ δὲν ἀναφέρει τίποτε γιὰ τὰ ποιήματά του!

Τὸ 1821, μετὰ τὸν θάνατο τῆς γυναίκας του, ὁ Κάλβος γύρισε στὴν Ἐπτάνησο. Εἶχε ξεπιάσει πειὰ ἡ Ἐπανάστασι καὶ ὁ νεαρὸς ποιητῆς, θερμὸς καὶ ἐνθουσιώδης πατριώτης, ἤθελε νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα του. Ἦρθε τότε στὴν ἐπαναστατημένη Ἑλλάδα. Φαίνεται ὅμως πὸς δὲν τὸν χρησιμοποιήσαν ὅπως ἤθελε καὶ γ' αὐτὸ δυσαρεστήθηκε κ' ἔφυγε γιὰ τὴ Γαλλία.

«Ὁ Κάλβος, γράφει ὁ Λασκαράτος, ἦταν ἀσθηρὸς, στοχαστικὸς, ἐθνητικὸς καὶ ἐκκεῖντος. Τῆς ἀσκήσεις τῆς συνθέσεως πὸν ἔκρινε μὰς του, εἰς διόρθωση, πὸν ἔδειχνε τὰ λάθη καὶ μὸν ἔλεγε τοὺς κανόνες πὸν ἔπρεπε ν' ἀκολουθῶ γιὰ νὰ τ' ἀποφύγο. Εἶχαμε ἀρχίσει τρεῖς νέοι νὰ κάνουμε μὰς του μαθήματα, οἱ δυὸ ὅμως τὰ δέκοσαν γρήγορα, γιατί δὲν εἶχαν οὔτε τὴν ἱκανότητα, οὔτε τὴ διάθεσι νὰ ἐργασθοῦν». Τὸ τελευταῖο αὐτὸ ὅμως δὲν εἶνε ἀληθινὸ. Οἱ δυὸ συμμαθητὰ τοῦ Λασκαράτου δὲν διέκοψαν μόνοι τοὺς τὰ μαθήματα, μὰ τοὺς ἀφῆρε νὰ ἐπινοήσουν πὸς ἔπρεπε νὰ τὰ διακόψουν ὁ ἴδιος ὁ Κάλβος, γιατί δὲν κρατοῦσε παρὰ μόνον τοὺς ἔξυπνοὺς καὶ ἐπιμελεῖς μαθητῆς, ἐκείνους πὸν ἦταν σίγουρος πὸς θὰ προδεδούσαν.

Τὸ 1826 τὸν ξαναβρίσκουμε στὴν Κέρκυρα. Εἶχε πει ἐκεῖ, με τὴν ἐλπίδα νὰ διοριστῆ καθηγητῆς στὴν Ἴονιο Ἀκαδημία, τὴν ὁποία εἶχε ἰδρῶσει ὁ Λόρδος Γαίλφορντ. Ὡστόσο, στὴν ἐπιστολῆ πρὸς τὸν στρατηγὸ Λαφαγιέτ, πὸν τὴ δημοσίευσσε ὡς εἶδος προομιῶν στῆς «Νέες Ὠδῆς» του, τῆς τυπωμένης στὸ Παρίσι τὸ

«Ὅ, τι κάνει ἐντύπωσι στὸν Κάλβο, εἶνε ἡ λίγη του, σχετικὰ με τοὺς ἄλλους, ποιητικὴ παραγωγή. Ἐκτός ἀπὸ τῆς δυὸ τραγωδίες, γιὰ τῆς ὁποῖες μιλήσαμε, καὶ ἀπὸ μερκὰ ἄλλα ποιήματα, νεανικὰ γινώσματα, ὅλα πρωτόλεια, καὶ μερικῆς μελέτες γιὰ ἄρθρα χωρὶς ἰδιαίτερη σημασία, δὲν ἔγραψε παρὰ μόνον τῆς περιφημῆς «Ὠδῆς» του, 20 τὸ ὄλον. Νεώτατος, 34 χρόνων, στὴν καλύτερη δηλαδὴ ἡλικία γιὰ γὰθε δημοσιογία, καὶ ἰδίως καλλιτεχνικῆ, ὁ Κάλβος ἐνόπασσε καὶ δὲν δημοσίευσσε πειὰ οὔτε ἓνα ποίημα σ' ὅλη του τὴ ζωὴ. Γιατὶ τὰγα; Γιατὶ ὅσο βρισκόταν στὴν Εὐρώπη, στὴν Ἀγγλία, στὴν Ἑλβετία, στὴ Γαλλία (ὅπου ἔγραψε τῆς «Ὠδῆς» του), μακαρὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα του, αἰσθανόταν ἴσως ἐνθουσιασμό, ἐνὸς ὅταν εἶδε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ κοντὰ, τοῦ κόπρε ὁ ἐνθουσιασμός; Γιατὶ ἡ βιοπάλη, ἡ ἐπαγγελματικῆς ἀντιζημιᾶς καὶ ἡ ἀδίαφορία πὸν ἔδειξαν γιὰ τὸ ἔργο του οἱ συμπατριώτες του ἐνέκρωσαν τὴ διάθεσι του γιὰ ἐργασία; Ἡ γιατί πολὺ γρήγορα — κατὰ τὰ τρανταπέντε — τὸν κατέλαβε ἓνα εἶδος νευρασθενείας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ὑπέφερε σ' ὅλη του τὴ ζωὴ; Λέγουν ὅτι ἀπὸ ὀρισμένη χρονίᾳ καὶ πέρα δὲν φοροῦσε παρὰ μόνον μαῦρα φορεματα καὶ ὅτι πλον καὶ ἂν κατοικοῦσε, σκέπαζε τὰ ἐπιπλά του με μαῦρα ὑφάσματα καὶ ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατο τῆς πρώτης του γυναίκας ἀπελειώθη ν' αὐτοκτονήσῃ.

συγκεντρώσεις πὸν πῆγαν, νὰ ζητῆν νὰ κἀνη διαρκῶς νέος γνωριμῆς. Μόλις ἔβλεπε ἓνα καινούργιο πρόσωπο μέσα σ' ἓνα σαλόνι, ρωτοῦσε μ' ἐνδιαφέρον: «Ποῖός εἶν' αὐτός;... Τὸν γνωρίζετε;...»

Εἶνε ἀλήθεια ὅτ' αὐτὰ, ἡ θρόλλοι, θερῆλοι πὸν κάμουν ἀκόμη πὸν μυστηριώδη τὴ μορφή τοῦ Ἀνδρέα Κάλβου;

Ἡ φιλίες του γιὰ μερικὸν ἀνθρώπους ἦσαν παθητικώτατες, μὰ δὲν βαστοῦσαν περισσότερο ἀπὸ τρεῖς μῆνες. Πάντα δὲ ἐπέδοκε νὰ κἀνη καινούργιους φίλους... Ὅταν τοῦ μιλοῦσαν γιὰ κανένα πρόσωπο, τὸ ὁποῖο δὲν ἤξερε, ἤθελε νὰ τοῦ τὸ παρουσιάσουν ἀμέσως καὶ ἐπινοῦσε χίλιους συνδυασμούς γιὰ νὰ διευκολύνῃ τὴ συνάντησι του μαζῶ του...
ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : Ἡ συνέχεια.

